

JOSIP VANDOT:

Kekec na hudi poti.

Planinska pripovedka.

(Konec.)

12.

Desetkrat je že stopil Prisanek na prag in je pogledal po solncu. Oj, hvala Bogu! Že je prešlo solnce sredino neba, in že se je slišal Kekčev vriskajoči glas sem dol z visokih pečin. Prisanek se je globoko oddahnil in se ni več praskal za ušesom. Pa mu je bilo tudi resnično nerodno. Mala Tinka se je drla še vedno tam v sobici, tako grdo drla, da je še celo mucika zbežala od nje. Skrila se je mucika pod mizo; šapke si je umivala, pa nič mijavknila ni več. Prisanek je bil resnično sit Tinkinega strašnega petja. A kaj si je hotel? Saj si ni znal pomagati, pa najsi je ugibal in ukrepal na vse strani. — »Samo Kekec me še lahko reši!« je dejal naposled sam sebi in je pričel hoditi gledat, kako visoko je že solnce. »Kekec je prevejanec in navihanec, pa ukroti to gagajočo kokoško. O, da bi bil že tukaj! Kar po ušesih me že ščiplje, tako se dere ta kokoška. — Resnično — takoj po kosilu spodim oba domov. In imel bom mir in mi ne bo treba poslušati tega stokanja . . . Da bi bil Kekec že tu! A ta prismuknjeni naték zanalašč noče priti. Čakaj, navijem ti ušesa, da te bodo srbela deset let . . .«

A naposled je Kekec vendarle pritekel, na vso sapo pritekel. Obraz mu je bil rdeč in ves znojen. V roki je držal majhno škatlico, narejeno iz smrekovega lubja, in je skakal z ene noge na drugo. Prisanek je iztegnil roko, da bi ga pograbil za uho. — »Kje si se potepal tako dolgo?« je dejal

osorno in je pogledal grdo dečka. »Čakam te, čakam — pa te ni od nikoder. Ali ne slišiš, kako grdo se dere tvoja sestra? Šment misli, da imam kamenita ušesa . . .«

Kekec je zamahnil z roko. — »Naj joče!« se je nasmejal. »Samo, da je niste nabili, pa je dobro. Veste, Tinka mi pove vse, in vi veste tudi, da znam dobro mikastiti. Zato le glejte, da je niste nabili . . . A nekaj drugega, stric Prisanek, nekaj drugega! Pojdite z mano, stric Prisanek, pojdite z mano! Videli boste nekaj, česar še niste videli . . . Pojdite z mano, stric Prisanek!«

In Kekec je prijel Prisanka kar za roko in ga je vlekel s sabo. Prisanek se je čudil, pa je mislil, da se je dogodilo kozam nekaj posebnega. A Kekec se je ustavil ob zidu, ravno tam, kjer je bil izluščil včeraj Prisanek tisti lepi kamenček. — »Stric Prisanek!« je izpregovoril Kekec in se je postavil moško pred Prisanka. »Včeraj ste mi dejali na ravno tem mestu, da ne pride živa stvar skozi vaš zid. Tako ste mi rekli in ste se mi še celo posmehovali. A jaz vas vprašam še enkrat, stric Prisanek: ali je res, da poderete ta zid, ako pride živa stvar skozenj? Dejte, stric Prisanek, povejte mi še enkrat, če je res?«

»Hm!« je odgovoril Prisanek in se je čudil na vso moč. »Res je . . . Vili Škrlatici sem prisegel tako, in svoje prisege se bom držal.«

Kekec je kar poskočil in se je zasmel. »Zdaj boste videli nekaj, stric Prisanek. Nekaj boste videli, kar zna napraviti samo Kekec. Samo glejte dobro, pa boste videli!« — In Kekec se je sklonil in je potegnil iz zida svojo dolgo palico. Prisanek ga je gledal in je strmел, pa si ni mogel razložiti, kaj hoče Kekec pravzaprav. A Kekec se je samo smejal in muzal. Previdno je odprl malo škatlico in jo je prislonil k luknjici v zidu.

»Ali vidite, stric Prisanek?« je vprašal Kekec in je pokazal na škatlico. Pa je Prisanek zdaj videl; majhno miško je videl, ki je skočila iz škatlice in je zbežala naravnost v luknjico. — »Kaj hočeš, Kekec?« je vprašal Prisanek in je pogledal grdo dečka, ker je mislil, da se norčuje z njim. »Pobič, pobič — pazi, da te ne zgrabim enkrat prav pošteno! Veš, roka me že srbi . . .«

A Kekec ga je pograbil za roko in je pričel skakati, kakor da bi bil nor. — »O, stric Prisanek!« je vpil ves iz sebe. »Zdaj morate podreti ta zid. Zdaj ga morate podreti, ker je šla živa stvar skozenj . . . Stric Prisanek, ravno zdaj-le je šla živa stvar skozi vaš zid . . .«

Prisanek je gledal še vedno debelo, pa ni mogel umeti dečkovih besed. A Kekec se je pričel vrteti okrog njega in je vpil še glasneje: »Stric Prisanek, kaj gledate tako debelo? Saj je šla resnično živa stvar skozi zid . . . Pa recite, če morete, da miška ni živa stvar! O, le recite! Ravno zdaj je stekla miška skozi vaš zid. Le pojdite pogledat na ono stran, pa boste videli, da priteče miška iz zida. Veste, s palico sem prevrtal vaš zid ravno tukaj, kjer ste izluščili včeraj tisti kamenček. O, zanalašče sem vas prosil, da mi ga podarite. Samo zato sem vas prosil, da ste ga izluščili in ste napravili v zid precej veliko luknjico. Pa sem vrtal

prej-le, prav lahko sem izvrtal luknjo skozi ves zid. Miško sem ujel in sem jo spustil v luknjo. Pa je šla miška skozi zid — živa stvar je šla skozi zid . . . O, le recite mi zdaj, da ni res! Le recite, da miška ni živa stvar! Hehe, stric Priasnek, če morete, če morete . . .«

Zdaj je prasnili Prisanek v glasen smeh. Kar z rokami se je tolkel po kolenih, tako se je smejal. Zgrabil je Kekca in ga je dvignil visoko v zrak. — »Prevejanec si ti, Kekec!« je govoril in se je smejal. »Kdo bi si mislil, da si tako velik prevejanec? Pa bom moral zdaj podreti zid, zaradi tebe ga bom moral podreti . . . Smejala se bo Škrlatica. Zdaj bom moral postati spet njen prijatelj. Ti šment, ti Kekec! Pa da se ti je zasvetilo kaj takega v glavi! Da si mi moral napraviti to!«

Smejala sta se oba, na ves glas sta se smejala. — »Takoj grem k Škrlatici, takoj ji grem povedat!« je dejal naposled Prisanek in je stekel proti svoji hiši. Pa je še celo pozabil, da bi postavil Kekca na tla. Kar na roki ga je nesel vso pot. V hiši pa je pograbil tudi jokajočo Tinko in tako je nesel oba preko proga, preko šumečega gorskega potoka in skozi rušje. Delal je velike korake in kar hipoma je stal pred belim dvorcem Vile Škrlatice. A ni se obotavljal niti za trenutek. Naglo je prestopil prag in je šel naravnost v krasno, bleščečo sobo. — »Dober dan, Škrlatica!« je pozdravil in se je obenem na ves glas zasmejal.

Škrlatica in Jerica sta ravno sedeli za mizo pri kosilu. Tako sta se začudili, da sta kar položili žlice na mizo in sta strmeli. Tinka je zagledala Jerico in je zavpila v svojem veselju. Pričela je brcati na vse strani, da jo je moral Prisanek postaviti na tla. In Tinka je švedrala naravnost k mizi do Jerice. Kar oklenila se je in je govorila v eni sapi: »O, Jerica — o, Jerica! Pa sem te zopet našla! Pa domov gremo zdaj . . . k mamici gremo, Jerica!«

Škrlatica se je na vso moč čudila. — »Kaj se je zgodilo, Prisanek, da si prihrumel v moj dvorec?« je izpraševala. A Prisanek se je še vedno grohotal, da je imel oči že vse solzne. — »Poglej tega paglavca! Poglej ga, Škrlatica!« je dejal naposled in je dvignil Kekca do stropa. »Prevejanec ti je, da ga ni pod solncem njemu enakega. Prekanil me je — Prisanka je prekanil . . . Napravil ti je luknjico skozi zid in je pognal miško skozenj. Pa me je pograbil za rokav in mi je rekel: Stric Prisanek, živa stvar je šla skozi vaš zid. Ali ste jo videli, stric Prisanek? — Podreti bom moral zdaj zid in bom moral spet postati tvoj prijatelj. Pa kdo je napravil vse to? Nihče drugi nego Kekec . . . Ali ga vidiš, Škrlatica? Ali vidiš prevejanca?«

Prisanek se je zagrohotal še enkrat in je postavil Kekca na tla. — »Zdaj ne kaže nič drugega, kakor da si seževa v roke in postaneva spet prijatelja, kakor sva bila nekoč. Upam, da si se že izpametovala in si spoznala ljudi, ki so se norčevali s tvojo dobrotljivostjo in so te izkoriščali. Kaj, Škrlatica? Ali naj si seževa v roke zdaj, ko moram zaradi tega prebitega Kekca podreti zid? Kaj praviš, Vila Škrlatica?«

O, Škrlatica je bila tega jako vesela. Kar vstala je, pa je segla Prisanku v roko. — »Zakaj naj bi ne bila prijatelja kot nekdaj?« je govorila in se je prijazno smehljala. »Saj sva sosedu, in jako grdo je, če ni med sosedi prijateljstva. No, hvala Bogu, da je prišlo danes tako . . . Kekec, ti si resnično prebrisan dečko! Kdo bi si bil izmislil kaj takega kot ti? Res, pameten dečko si. Bog daj, da bi ostal vedno tako pameten!«

Kekcu je ugajala ta hvala; a še bolj mu je bilo všeč, da ga je Škrlatica pobožala po laseh. Od začetka je sicer čutil v srcu neko bojazen, ko je gledal Vili naravnost v obraz. Glej Vilo Škrlatico! Tolikokrat si je želel, da bi jo videl samo enkrat; tolikokrat je piskal in pel lepe pesemce o Vili Škrlatici in je nosil v srcu željo, da bi jo videl, samo enkrat videl. — A danes jo vidi, tik pred njo stoji danes. Vila ga boža z mehko roko in se mu prijazno smehlja. In Vila je krasna, joj, tako krasna! Čemu bi se je bal? Čemu bi ne govoril z njo, ko pa se mu vendar tako lepo smeje?

In Kekec se je namuznil in je zamahnil z roko. — »O, gospa!« je odvrnil pogumno. »Saj ni vredno, da bi govorili o tistem, resnično ni vredno! Veste, kar tako mi je šinilo v glavo, kakor tiste pesemce, ki sem vas v njih prosil za zlat cekin. Rad bi si bil kupil citre. No, zato sem vas prosil za cekin . . . A zdaj mi ni treba cekina. Stric Prisanek mi je prodal davi citre za mojo piščalko. A rečem vam — tudi piščalka je bila več vredna, nego piškava dvajsetica . . . Zato, gospa, nikar ne mislite, da sem prišel po tisti cekin. Saj mi ga ni treba, resnično mi ga ni treba. Da boste vedeli, gospa!«

Vila se je smejala, pa tudi Prisanek se je smejal. A najbolj se je še smejal Kekec, zakaj Vila je povabila vse tri na kosilo. Kosilo pa je bilo tako dobro in imenitno, da Kekec še nikoli ni sanjal o boljšem. Dobro je zajemal in niti govoriti ni utegnil. Gledal je samo na krožnik, a krožnik je bil vedno poln, ker je skrbela Škrlatica zanj. Tinka je sedela kraj Jerice. Seveda se ni upala prav nič govoriti. Samo smehljala se je, pa je gledala Jerico in se ji je čudila, ker je bila Jerica oblečena v belo obleko in je bila skoro tako lepa, kakor Vila Škrlatica. Samo enkrat je dvignila glavo in je zaklicala: »O, mucika, moja mucika!«

Zunaj pri vratih je pričelo nekaj praskati in mijavkati, lepo mijavkati. Pa je vedela Tinka, da stoji pred vrati mucika in bi rada k njej. Pritekla je bila za njo, in zdaj ji je hudo, ker ne more v sobo. Pa jokca zdaj . . . Zato je Tinka zaklicala na glas. A Vila je vstala in je odprla vrata. In pritekla je mucika v sobo, naravnost na kolena je skočila Tinki in je mijavkcalo, tako lepo mijavkcalo, da se je Tinka kar smejala.

Dolgo so se gostili in dobro imeli pri Vili Škrlatici. A po gostiji je rekla Škrlatica Prisanku: »No, kaj bo zdaj z otroki? Ali jih izpustiš domov? Glej, starši morajo biti v velikih skrbah, ker jih že štiri dni ni domov. Veš, Prisanek, najbolje je, če jih pošljeva kar zdaj domov. Ali ni res?«

»Seveda!« je odvrnil Prisanek. »Kar gredo naj! O, še zdaj mi brenči po ušesih. Tako mi je pela vse dopoldne tista-le kokoška. Pa se mi kar nič več ne ljubi, da bi jo spet slišal. Šment, saj nimam kamenitih ušes... O, kar gredo naj! Jaz jim ne branim nič več. Seveda, Kekec bi mi moral odslužiti še tri dni. Toda ker me je prekanil danes tako imenitno, ga nečem siliti več, da bi mi pasel koze. Kar gre naj! Samo pod tem pogojem, da mu ni ušla danes nobena koza. Niti prešteti jih nisem utegnil... Hej, Kekec. Kar po pravici mi povej, koliko koz si izgubil danes?«

»Nobene, stric Prisanek!« se je odrezal Kekec. »Sto let jih še lahko pasem, a v vseh sto letih mi ne uide niti ena. Kaj mislite, stric Prisanek? Prekanil sem vas, pa tudi vaše divje koze sem prekanil. Štiri možičke sem napravil iz slame, pa sem jih postavil po skalovju. Zdaj si ne upajo koze s planotice, hehe, ne upajo. Lepo se pasejo, stric Prisanek!«

Prisanek se je zasmejal in ga je pograbil za uho. »Saj sem ti rekel, da si prevejanec!« je dejal. »O, kar hitro pojdi domov! Veš, tebe se kar bojim, ker si tako navihan. Lahko se zgodi, da me prekaniš še celo za mojo domačijo. Pa kam naj grem jaz potem? Ha, Kekec? — O, najbolje je, da greš kar domov... Zdaj grem po tvoje citre in ti jih prinesem. Potem pa kar pojdi, kar pojdi!«

POGLED NA KEKČEV ROJSTNI KRAJ

Prisanek je odšel iz dvorca in se je kmalu vrnil s citrami in polno, usnjeno malho. Vse je dal Kekcu in je rekel: »Zdaj pa glejte, da se spravite od tod, da vas spet ne zasači noč in zopet ne zaidete. Čas je že, da pridete enkrat domov. Predolgo se že potepate po svetu, predolgo... Ti Kekec! Tu v malhi je nekaj zate, da ne boš govoril, da si mi zastonj služil. Pa pogledati smeš šele doma v malho. Ali si slišal in razumel?«

Kekec je prikimal molče z glavo, ker je gledal ravno svoje zlate citre. Vila je podarila Jerici lepo verižico, ki se je lesketala kakor solnce. Poljubila jo je in se je poslovila od nje. — »Pojdi, Jerica, in bodi zopet vesela doma!« ji je rekla. »Kadar boš v sili, pa pridi sem in me pokliči trikrat. In pridem k tebi in ti pomagam!« — Pa tudi od Tinke se je poslovila in ji je tudi podarila zlato verižico, svetlo kot solnce. Pobožala jo je po bolni nogi, in čudno — Tinka ni čutila nbene bolečine več. Spet je lahko hodila in skakala. Pa noga je ni bolela nič več...

Daleč je že bil samotni gaj Vile Škrlatice. Otroci so se ozrli nazaj, pa ga niso več videli. Samo visoke gore so videli in razdrto skalovje, ki je kipelo nad dolinico visoko, visoko proti modremu nebu. Otroci so se spogledali in so vprašali drug drugega: »Ali je res, kar smo doživeli te dni? Hm, pa če to niso bile samo sanje, samo hude sanje?« — Toda videli so darila, ki so jih nesli s sabo, pa so morali verjeti, da je bilo vse resnica, sama resnica.

Naglo so šli po poti. Zavili so mimo strmega hriba in so šli čez leseno brv preko gorskega potoka. In tedaj so zaklicali na glas in so zavriskali, zakaj onkraj pašnika so zagledali domačo vas. Spustili so se v tek in so tekli, tekli. Vsi zasopli so prihiteli do doma in so kar planili v izbo. Toda na pragu so obstali kakor prikovani. Zagledali so na posteljli mamico. Kraj postelje pa je sedel oče in je jokal.

»O, mamica!« so zaklicali in so stopili k postelji. Bolnica se je nasmehnila, ko jih je zagledala. Toda bila je tako slaba, da ni mogla niti rok premakniti.

»Nesrečni otroci, kod se potepate?« je rekel žalostno oče. »Žalostila se je mamica zaradi vas, ker je mislila, da ste že pomrli. Pa je zbolela, hudo zbolela... Svečko bomo morali zdaj prižgati, ker mamica umira, umira...«

Jerici je postalo tako hudo v srcu, da je zajokala na glas. — »Mamica!« je zaklicala. »Ali me slišite, mamica? Prišla sem nazaj, da ostanem pri vas. Imam zdravilo za vas. Ozdraveli boste, mamica, resnično boste ozdraveli...«

Bolnica je uprla vanjo svoje gasneče oči. Gledala jo je, kot bi je ne poznala več. Njeno belo obleko je gledala in zlato verižico, ki se je svetila Jerici okrog vratu. — »Tudi ti si umrla, Jerica?« je šepetala s komaj slišnim glasom. »Pa si postala angelček... Odpusti mi, Jerica! Hudo sem delala s tabo in sem te zapodila od hiše... Odpusti mi! Bog me je kaznoval zaradi tega, pa mi je vzel Tinko in Kekca... Jerica, Jerica...«

A Jerica ni mogla več poslušati. Sklonila se je k njej in ji je pritisnila napol uveli mežikelj na usta. In tedaj se je zgodilo čudo. Smrt, ki je že prežala tam iz kota, je zbežala iz hiše. Bolnici pa so se vračale moči v začetku počasi, a potem naglo. In ni pretekla niti ena ura, pa je že vstala in je bila zdrava kakor še nikoli.

O, to je bilo veselja tisti dan na Mežnarčevem domu! To je bilo pripovedovanja in radovanja! Smejali so se in so še celo vriskali! Mačeha se kar nagledati ni mogla Jerice. Stiskala jo je k sebi, pa je govorila venomer: »O, Jerica! Nikoli več ti ne rečem grenke besede. O, nikoli več...«

Otroci so kazali darove, ki so jih dobili od Prisanka in Škrlatice. Pa se je domislil Kekec malhe, ki mu jo je dal Prisanek. Razvezal jo je in jo je postavil na mizo. In tedaj so sklenili vsi roke in so se čudili, zakaj malha je bila polna cekinov, samih rumenih cekinov. — »Ovbe!« je zaklical Kekec. »Ali vidite oče? O, zdaj smo bogati, kakor ni nihče na vasi . . . Te cekine pogledjte, oče! Dal mi jih je Prisanek za to, da ne bom govoril, da sem mu pasel koze zastonj. O, oče, pozimi stè mi pravili strašne povesti o Prisanku. Kar lasje so se mi ježili, ko sem vas poslušal . . . Pa ste govorili neresnico. Saj ni hudoben Prisanek. Da! mi je polno malho cekinov in lepe citre. Pa še mislil ni na to, da sem ga prekanil in sem ga dvakrat prav pošteno zmikastil. Veste, zdaj mi je že skoro žal, da sem ga zmikastil. O, resnično . . .«

V tistem hipu pa je popraskalo nekaj na vrata. Zamijavknilo je trikrat prav milo in žalostno. Tinka se je kar prišla za glavo in je zaklicala: »O, mucika, moja mucika!« — Naglo je skočila s stola. Letela je k vratom in jih je naglo odprla.

Resnično — bila je bela mucika! Rdeč trakec je imela okrog vratca in je bila lepa, oh, tako lepa! Tekla je bila vso pot za otroki. Do vrat je prišla, pa je praskala in mijavkcala. Ko je Tinka odprla vrata, ji je kar skočila na rame. Stisnila se je k njenemu obrazku in je mijavkcala, oh, tako lepo mijavkcala! . . .

* *

Kekec je citral, kadar je le mogel. Pa je tudi znal, kakor nihče ne po daljnem svetu. Izmisлил si je tisoč pesmi. Pa tudi o Prisanku si je izmisлил lepo pesem. Vsak dan jo je desetkrat pel in citral. Tista pesem je bila najlepša, kar jih je znal Kekec. Pa prepeval in citral jo je tudi tako lepo, da so se ljudje kar ustavljali na cesti in so strmeli, hm, da — in poslušali.

»Tisoč divjih koz ima
Prisanek tam vrh gorá . . .
Pridi past jih vrh višin,
dá za vsako ti cekin,
oj, cekin rumen je, zlat,
kupiš zanj si zlati grad . . .«

Tako je Kekec citral in prepeval. A nikoli več ni šel tja daleč pod bele snežnike k Prisanku. Hm, čemu tudi? Saj on je že pasel Prisankove koze; saj njemu je že dal Prisanek polno malho cekinov. Oče je kupil za tiste cekine lepo hišo in veliko, veliko polja. Resnično — Kekcu ni več potreba, da bi šel k Prisanku past divje koze. Mogoče vam, otroci? — Hm, če vam je res sila, kar pojdite pod bele snežnike! Pokličite Prisanka in recite mu, da bi radi pasli njegove divje koze. O, prav rad vas sprejme Prisanek. Toda, otroci, ali znate pasti divje koze? Če jih ne znate, je bolje za vas, da ostanete kar doma pri mami, zakaj lahko se vam zgodi, da jih izgubite vsak dan sto. Pa pomislite, otroci, da morate za vsako izgubljeno kozo pasti en dan več. Pa če jih izgubite vsak dan sto, joj, otroci! Kdaj pa odpasete Prisanku in kdaj dobite tisto obljubljeno malho cekinov? Kdaj, vas vprašam, otroci?

O, le lepo premislite vse to! Potem pa že lahko greste k Prisanku past divje koze . . .

~ ~ ~ *Otroško vprašanje.* ~ ~ ~

*Mamica moja,
kaj da je črna
ruta in črna
obleka tvoja?*

*„Sinek moj Ivo,
padel je oče!“
Mati zajoče
neutolažljivo.*

*Manjka nam vsega!
Kruh se ne smeje . . .
Žalost li veje
tudi iz njega? . . .*

Vinko Klanšek.

~ ~ ~ *Utopljenka.* ~ ~ ~

(Učiteljici M Gabrščkovi)

*Žadna voda ugrabila
tvoje mlado je življenje
in mu vrata odklenila
v novi svet, prebajni svet,
ki ga v snu le hodi sret
src trpečih hrepenenje . . .*

*Blagor tebi, utopljenka:
v duše vse si utonila,
tebe je resnica grénka
s nami vekomaj združila!
V dvakrat si življenju srečnem:
v živih dušah, v spanju večnem . . .*

Leon Poljak.

